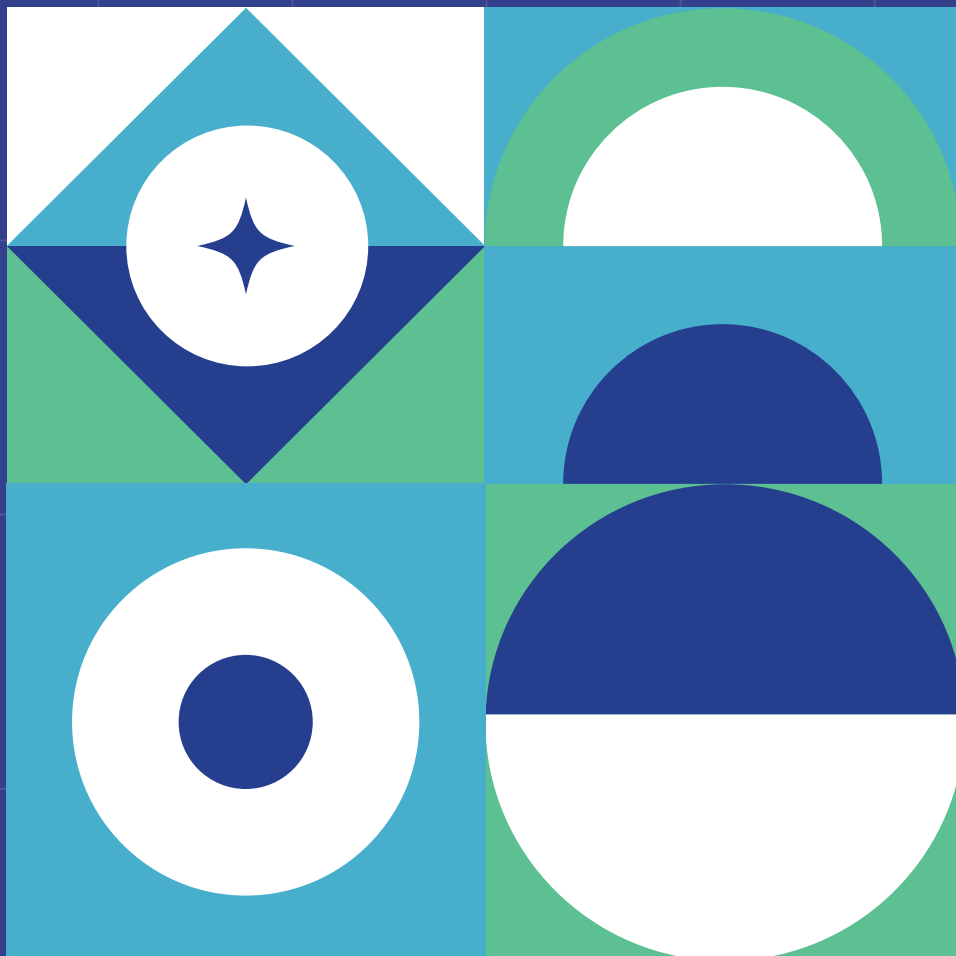

U središtu oluje:

Kriza na severu Kosova iz
različitih perspektiva

U središtu oluje: Kriza na severu Kosova iz različitih perspektiva

Izdavač: Nova društvena inicijativa (NSI) & Community Building Mitrovica (CBM)

Author: Milica Radovanović

Anketu sproveo: UBO Consulting

„Ovo istraživanje je finansirala Inicijativa za mirne promene (PCI); međutim, izneti stavovi ne odražavaju nužno zvaničnu politiku PCI-a.

„Ovaj materijal je finansiran uz pomoć britanske vlade; međutim, izraženi stavovi ne odražavaju nužno zvaničnu politiku britanske vlade.

Sadržaj

Sažetak	6
Metodologija	8
Rezultati istraživanja	9
Zaključak	23

Sažetak

U protekloj godini, mnoštvo pitanja je privuklo pažnju javnosti na Kosovu i u Srbiji. To uključuje dešavanja na severu, uključujući akcije Vlade Kosova kao što je pojačano prisustvo specijalnih jedinica kosovske policije, eksproprijacije zemljišta, izgradnja policijskih baza i kontrolnih punktova na severu. Pojačani strah od potencijalne intervencija Vojske Srbije i Kosovskih bezbednosnih snaga uglavnom je proistekao iz taktike zastrašivanja javnosti koju su koristili zvaničnici sa Kosova i iz Srbije. Ovaj narativ, propagiran od strane zvaničnika sa obe strane, uticao je na povećanje tenzija i doprineo sveukupnom osećaju nesigurnosti u regionu, posebno nakon oružanog sukoba u Banjskoj.

Pored toga, u diskusijama su dominirali zastoj u dijalogu, sa naglašenom ulogom Evropske unije, uz formiranje Zajednice srpskih opština, i tekuće emigracije Srba i Albanaca sa Kosova. Za to vreme, zvaničnici Beograda i Prištine često su u svojim izjavama pribegavali prebacivanju krivice, optužujući drugu stranu za destabilizaciju.

Da bi razumeli kako ljudi doživljavaju krizu na severu, NSI i CBM su se udružili sa UBO Consultingom, kompanijom za ispitivanje javnog mnjenja sa sedištem u Prištini. Istraživanje je bilo usmereno na stanovnike Južne i Severne Mitrovice, dva grada odvojena rekom Ibar i pretežno naseljenih Albancima, odnosno Srbima.

Rezultati su otkrili ukorenjene etničke podele i suprostavljene percepcije u vezi sa političkim dešavanjima na severu Kosova.

Postoji značajan disparitet između perspektiva Albanaca i Srba u vezi sa akcijama Vlade Kosova na severu, pri čemu većina albanskih ispitanika podržava ove akcije, dok im se većina ispitanika srpske nacionalnosti protivi.

Kada je reč o primarnim motivima delovanja kosovske Vlade u severnim opštinama. Albanci uglavnom vide uspostavljanje suvereniteta Kosova i borbu protiv organizovanog kriminala uz uspostavljanje vladavine prava kao glavne pokretače, dok Srbi u velikoj većini veruju da su povećanje etničkih tenzija i zatvaranje srpskih institucija primarni motiv.

Povećano prisustvo Kosovske policije na severu uživa jaku podršku među Albancima ali se i suočava sa jakim protivljenjem među Srbima, pri čemu je samo jedan odsto ispitanika izrazilo podršku.

Rezultati istraživanja ukazuju da među Albancima značajna većina smatra da povećano prisustvo Kosovske policije na severu Kosova povećava njihov osećaj bezbednosti, s druge strane ni jedan Srbin nije izjavio da se oseća sigurnije.

Etnička pripadnost nije značajno uticala na stavove ispitanika o potencijalnoj intervenciji srpske vojske i Kosovskih bezbednosnih snaga (KBS) na severu Kosova, pri čemu 61% ukazuje na skepticizam prema intervenciji srpske vojske, a takođe je izostao konsenzus o potencijalu za intervenciju KBS-a.

Postoji značajna podela u podršci formiranju Zajednice srpskih opština (ZSO) između Albanaca i Srba, uz minimalnu podršku drugih etničkih grupa. Pristalice ZSO je vide kao sredstvo za unapređenje stabilnosti, osnaživanje srpske zajednice, unapređenje bezbednosti i negovanje boljih odnosa između Beograda i Prištine, dok protivnici izražavaju zabrinutost zbog njene potencijalne štetnosti po Kosovo, kršenja suvereniteta, stvaranja posebnog entiteta, i negativnih posledica po međuetničke odnose i prava Albanaca na Kosovu.

Istraživanje otkriva različite namere u vezi sa preseljenjem sa Kosova među različitim etničkim grupama, pri čemu značajan procenat izražava planove za iseljenje. Što se tiče prošlih migracionih iskustava, značajan deo ispitanika je izjavio da su se i članovi porodice i prijatelji preselili sa Kosova u poslednjih godinu dana

Ekonomski uslovi su se pojavili kao preovlađujući faktor za Albance s obzirom na migraciju, pored obrazovanja i boljih poslovnih prilika, dok su Srbi kao glavni pokretač navodili prvenstveno etničke tenzije, a zatim političke tenzije i ekonomske prilike u manjoj meri.

Kada se razmatraju perspektive ispitanika o budućem stanju međuetničkih odnosa na Kosovu u narednih pet godina, većina Albanaca je izrazila optimizam, predviđajući poboljšanje. Nasuprot tome, među Srbima je optimizam bio znatno manji, pri čemu je značajan procenat ispitanika verovao da će se odnosi pogoršati.

Metodologija

UBO Consulting je angažovan da sprovede istraživanje od 29. februara do 7. marta 2024. godine, koje je obuhvatilo građane starije od 18 godina iz Severne i Južne Mitrovice.

Za ovo istraživanje, UBO Consulting je koristio kvantitativnu metodu prikupljanja podataka putem kompjuterski podržanog telefonskog anketiranja (CATI) i kompjuterski podržanog anketiranja licem u lice (CAPI). Uzorak je obuhvatio 460 ispitanika iz Južne i Severne Mitrovice: 230 intervjua su obavljena sa ispitanicima iz Severne Mitrovice, uglavnom putem CAPI metoda; 230 intervjua su obavljena sa ispitanicima iz Južne Mitrovice, uglavnom putem CATI metoda.

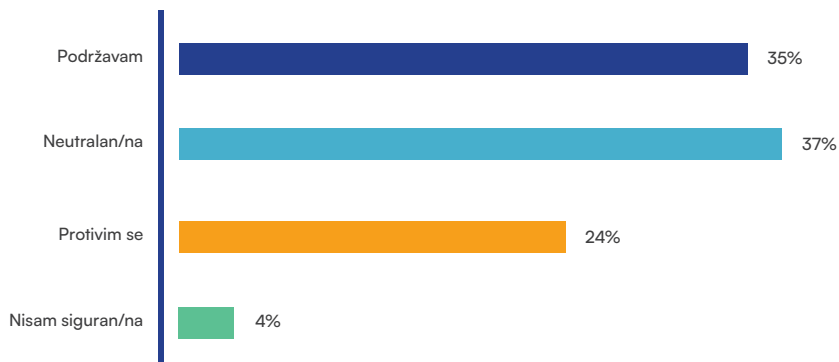
Distribucija po polu bila je gotovo uravnotežena, sa 49 procenata muškaraca i 51 procenat žena. Starosne grupe su bile predstavljene na sledeći način: 17 procenata ispitanika su imali između 18 i 25 godina, 29 procenata između 26 i 35, 32 procenata između 36 i 50, 18 procenata između 50 i 64, i tri procenata ispitanika su bili stariji od 65 godina. Nivoi obrazovanja su varirali, sa jednim procentom bez formalnog obrazovanja, pet procenata sa završenom osnovnom školom, 28 procenata sa završenom srednjom školom, 26 procenata sa završenom stručnom školom, 31 procenat sa završenim fakultetom, osam procenata na postdiplomskim studijama, i 0.4 procenata sa doktoratom. Geografski, 65 procenata ispitanika je živelo u urbanim područjima, dok je 32 procenata bilo iz ruralnih područja. Etnička distribucija ispitanika bila je sledeća: Albanci su činili 57% (260), Srbi 38% (176), Romi 2% (9), Bosanci 1% (6), Aškalije 1% (4), Egipćani 1% (4), i Turci 0.2% (1).

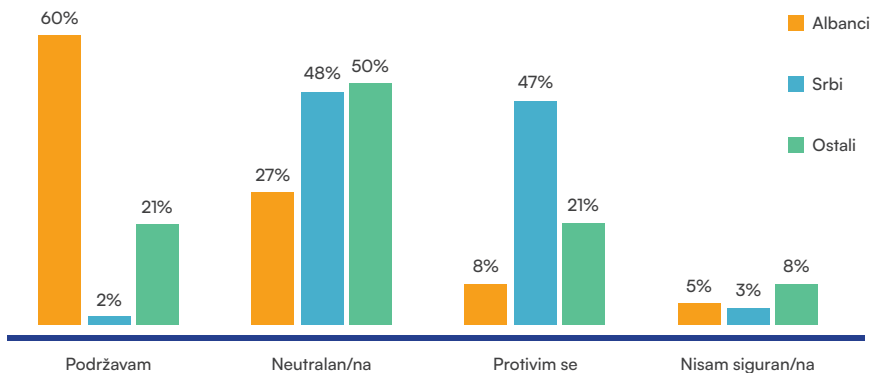
Rezultati istraživanja

Nalazi ukazuju na nijansiranu percepciju akcija koje je preduzela Vlada Kosova, posebno pod vođstvom premijera Aljbina Kurtija (Albin Kurti), u opštinama na severu. Uopšteno, rezultati sugerišu da nema ni preovlađujuće podrške (35%) ni protivljenja (24%), sa značajnim delom ispitanika koji su se opredelili za neutralan stav (37%).

1. Kako doživljavate akcije koje preduzima vlada Kosova, posebno pod premijerom Aljbinom Kurtijem, u opštinama na severu?

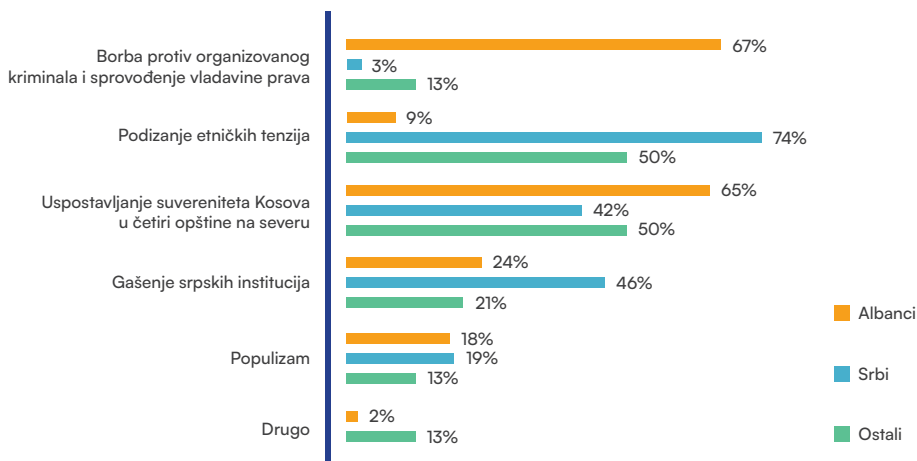
1. Kako doživljavate akcije koje preduzima vlada Kosova, posebno pod premijerom Aljbinom Kurtijem, u opštinama na severu?

Međutim, pri analizi odgovora na osnovu etničke pripadnosti, primećuje se značajna razlika između viđenja ispitanika iz albanske i srpske zajednice. Dok je 60% albanskih ispitanika izrazilo podršku akcijama Vlade na severu, samo 2% srpskih ispitanika se složilo. Nasuprot tome, 47% Srba je izrazilo protivljenje akcijama, dok je samo 8% Albanaca imalo sličan stav.

Zbog velikih razlika u stavovima na osnovu etničke pripadnosti, rezultati koji slede će biti prikazani prema etničkoj pripadnosti ispitanika.

2. Po vašem mišljenju, koji su primarni motivi iza akcija kosovske vlade u opštinama na severu?

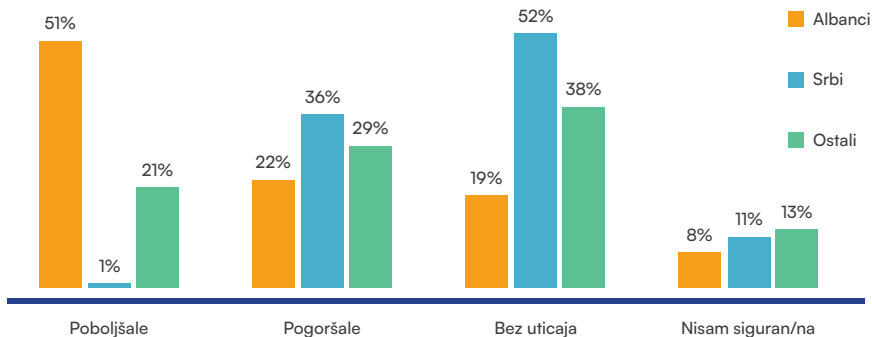

Rezultati istraživanja pokazuju da percepcije pokretačkih motiva iza akcija Vlade Kosova u severnim opštinama variraju među različitim etničkim grupama.

Albanci uglavnom smatraju da su uspostavljanje suvereniteta Kosova u četiri severne opštine (65%) i borba protiv organizovanog kriminala uz poštovanje vladavine prava (67%) glavni pokretači vladinih akcija. Pored toga, značajan deo smatra gašenje srpskih institucija (24%) i populističku agendu (18%) značajnim faktorima, dok manji procenat pripisuje akcije povećanju etničkih tenzija (9%).

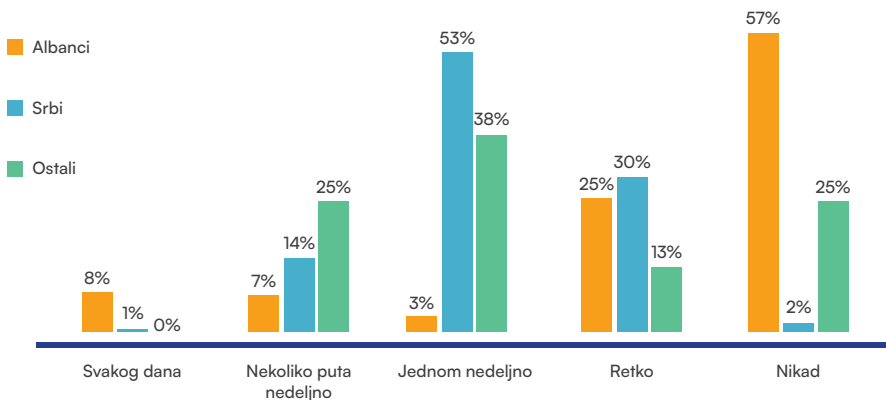
Nasuprot tome, Srbi uglavnom veruju da su glavni motivi povećanje etničkih tenzija (74%) i gašenje srpskih institucija (46%). Pored toga, kao jedan od glavnih motiva prepoznaju uspostavljanje suvereniteta Kosova (42%), i u manjoj meri populizam (19%). Samo manji broj Srba vidi borbu protiv organizovanog kriminala i poštovanje vladavine prava kao glavni motiv iza akcija Vlade na severu (3%).

3. Da li verujete da su nedavne mere koje je sprovela vlada Kosova poboljšale ili pogoršale odnose između Srba i Albanaca na Kosovu?

Pitali smo ispitanike da li veruju da su nedavne mere koje je sprovela Vlada Kosova poboljšale ili pogoršale odnose između Srba i Albanaca na Kosovu. Albanci su podeljeni u svojim stavovima, sa blagom većinom (51%) koji veruju da se situacija poboljšala. Nasuprot tome, značajan deo (22%) percipira da su mere pogoršale odnose, dok manjina (19%) ne vidi nikakav uticaj. Sa druge strane, većina Srba (36%) percipira pogoršanje odnosa nakon primene ovih mera, sa samo marginalnim procentom (1%) koji veruje da se situacija poboljšala. Značajan deo (52%) ne vidi uticaj, dok manjina (11%) izražava neizvesnost.

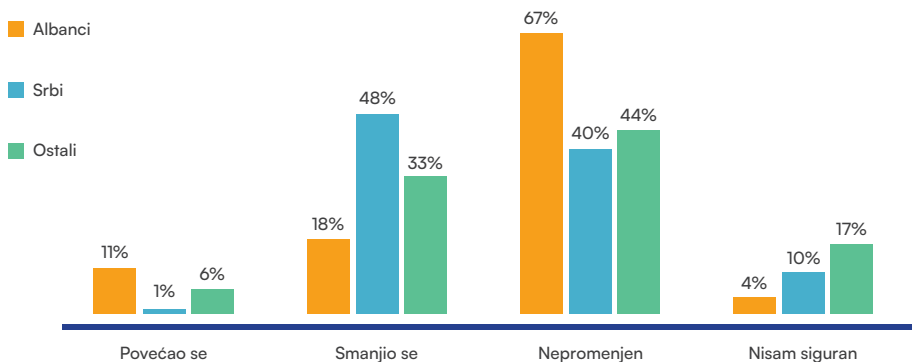
4. Tokom proteklih nekoliko meseci, koliko često biste rekli da ste imali direktni kontakt sa pripadnicima albanske/srpske zajednice?

Ispitali smo koliko često su pripadnici različitih etničkih grupa imale direktan kontakt sa članovima albanske i srpske zajednice u proteklim mesecima. Među ispitanicima iz albanske zajednice, većina (57%) je rekla da nikada nisu imali direktan kontakt sa Srbima, dok je 25% reklo da se to retko dešava. Samo 8% je prijavilo svakodnevni kontakt. Među ispitanicima iz srpske zajednice, većina (53%) je prijavila nedeljni kontakt sa Albancima, pri čemu je 30% reklo da se to dešava retko, a samo 2% ispitanika je navelo da nikada nije imalo kontakt. Za ostale etničke grupe, variralo je, pri čemu je 25% prijavilo da nema kontakt, 38% ima nedeljni kontakt, a 13% retko ima kontakt. Svakodnevni kontakt bio je retkost za sve grupe.

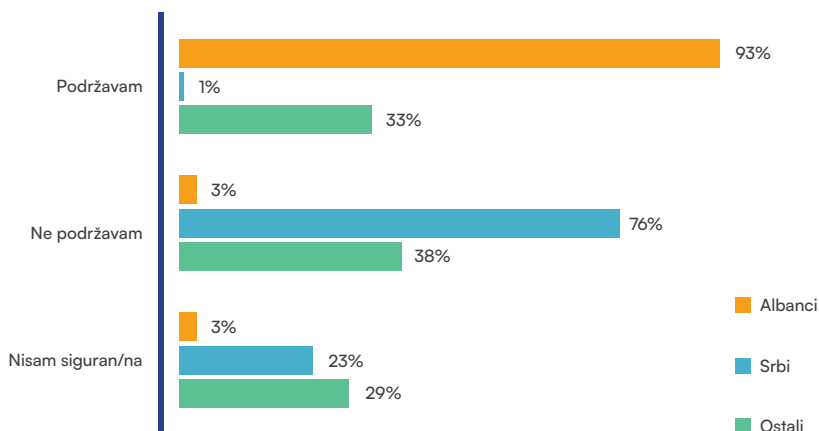
Nalazi istraživanja sugerišu da razlika u učestalosti kontakta verovatno proizlazi iz raznolike strukture određenih naselja u Severnoj Mitrovici. U Severnoj Mitrovici, gde postoje tri multietnička naselja, mnogi Srbi i Albanci žive blizu jedni drugih, što dovodi do češćih interakcija među njima. S druge strane, Južna Mitrovica gotovo da nema srpskih stanovnika, osim lokalnog srpskog sveštenika i njegove porodice. Ova razlika u lokalnoj demografiji objašnjava zašto su Srbi u Severnoj Mitrovici prijavili više kontakata sa Albancima, dok su mnogi Albanci prijavili minimalan ili nikakav kontakt.

5. Kako se vaš kontakt sa pripadnicima srpske/albanske zajednice promenio tokom proteklih meseci?

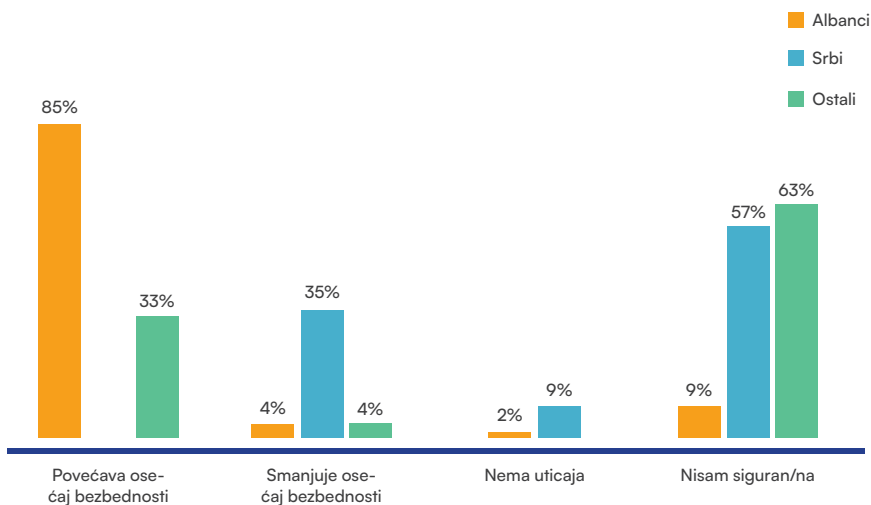
Kada su pitani kako se njihov kontakt sa pripadnicima albanske i srpske zajednice promenio u poslednjim mesecima, većina Albanaca (67%) rekla je da je ostao isti, dok je 18% izjavio da se smanjio, a 11% je navelo da je došlo do povećanja. Među Srbima, 48% je prijavilo smanjenje, 40% je reklo da je ostalo isto, a samo 1% je prijavilo povećanje. Ostale etničke grupe uglavnom su prijavile nepromenjenu situaciju (44%), dok je 33% videlo smanjenje, a 6% povećanje.

6. Kako doživljavate povećano prisustvo kosovske policije, posebno specijalnih jedinica, i izgradnju policijskih baza na severu Kosova?

Rezultati istraživanja ukazuju na značajne razlike u percepciji među etničkim grupama kad je reč o povećanoj prisutnosti kosovske policije, posebno specijalnih jedinica i izgradnji policijskih baza na severu Kosova. Konkretno, značajna većina Albanaca (93%) izjavila je da podržava povećano prisustvo policije, što ukazuje na snažnu podršku unutar ove zajednice. Nasuprot tome, svega 1% ispitanika iz srpske zajednice izrazilo je podršku, dok je značajna većina (76%) izrazila protivljenje. Među ispitanicima iz ostalih etničkih grupa, 33% je izjavilo da podržava, dok je 38% izjavilo suprotno.

7. Da li smatrate da njihovo prisustvo povećava ili smanjuje osećaj bezbednosti na severu i uopšte na Kosovu?

Ispitanici su pitani da li smatraju da povećano prisustvo policije povećava osećaj bezbednosti na severu ali i Kosovu uopšte. Među Albancima, 85% smatra da ih to čini sigurnijim, dok se samo 4% oseća manje sigurno. S druge strane, ni jedan ispitanik iz srpske zajednice nije izjavio da ga to čini sigurnijim, pri čemu se 35% ispitanika oseća manje sigurno. Što se tiče pripadnika drugih zajednica, 33% se oseća sigurnije dok je samo 4% navelo da se oseća manje sigurno.

Kada su građani zamoljeni da detaljnije obrazlože svoje odgovore, oni koji podržavaju povećanu prisutnost policije pružili su nekoliko perspektiva. Istakli su da se osećaju sigurnije u svojim zajednicama zbog pooštrenih mera bezbednosti. Mnogi su istakli neophodnost prisustva policije u suzbijanju kriminalnih aktivnosti i zaštiti zemlje od pretnji. Neke građane su primetile poboljšanja poput povećane slobode kretanja i smanjenja kriminalnog ponašanja, pripisujući ove pozitivne promene efikasnosti napora policije. Takođe, ispitanici su istakli ulogu policije u zaštiti zajednice i sprečavanju ilegalnih aktivnosti poput kriminala i krijumčarenja. Takođe su istakli da je manje

incidenata, što ukazuje na opšte poboljšanje bezbednosnih uslova. Dodatno, građani su izrazili zahvalnost za inkluzivnu prirodu policijskih napora, prepoznajući njihovu važnost u obezbeđivanju sigurnosti svih građana, bez obzira na etničku pripadnost.¹

Kada su zamoljeni da detaljnije obrazlože svoje odgovore u vezi sa negativnim perspektivama prema prisustvu policije, ispitanici su izrazili niz zabrinutosti. Neki su istakli nedostatak poverenja u kosovsku policiju, navodeći slučajeve gde su osećali da policija nije postupala u skladu sa njihovim očekivanjima. Drugi su izjavili da ne priznaju autoritet Kosovske policije, izražavajući sumnju u njihovu legitimnost. Dodatno, pojedinci su pomenuli osećaj nesigurnosti zbog povećanog prisustva policije, verujući da je to doprinelo povećanju tenzija unutar zajednice. Etnička napetost takođe je bila prisutna briga, s obzirom na to da su neki građani strahovali da bi prisustvo policije moglo pogoršati postojeće podele. Nadalje, negativan stav prema prisustvu policije primetan je kod nekih ispitanika, ukazujući na opšte neodobravanje ili sumnju u njihovu ulogu u održavanju bezbednosti. Izražene su zabrinutosti zbog nemira i eskalacije situacije, pri čemu su građani strahovali da bi povećano prisustvo policije moglo dovesti do dalje nestabilnosti. Pored toga, postojale su i zabrinutosti zbog podsticanja protiv određenih etničkih grupa, posebno Srba, zbog percepcije pristrasnosti ili postupaka policije.²

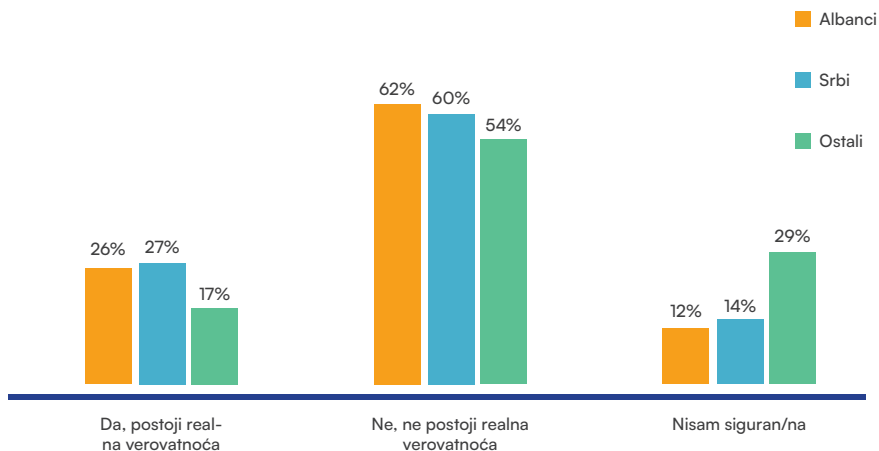
---

1. "Njihovo prisustvo povećava bezbednost", "Štite zemlju od kriminalnih grupa", "Sloboda kretanja se povećala", "Policija štiti ljude", "Kriminalne grupe su se povukle sa područja", "Kriminalci ne deluju slobodno",

"Svaka osoba koja želi da živi u zemlji mora se pridržavati pravila", "Sve ide prema pravilima", "To zauzastavlja kriminal i krijumčarenje", "Cirkulacija je bolja i mi smo sigurniji", "Vlada Kurtija mora pažljivo koordinisati sa SAD-om, a zatim odlučno delovati bez menjanja svog stava", "Razlog za nastavak života na severu Mitrovice upravo je prisustvo policije", "Ako ih oslobodimo, ko zna kakav će nered započeti", "Bezbednost građana južne Mitrovice je povećana", "Srpski narod koji živi na severu Kosova oseća se oslobođenim od kriminalnih grupa", "Srbi su sigurniji od nas", "Njihova misija je da povećaju bezbednost u zemlji", "Oni sprečavaju loše stvari da se dogode", "Mi smo sigurniji nego što smo bili", "Imamo puno poverenje u kosovsku policiju", "Radi za sve građane bez obzira na njihovu etničku pripadnost", "Srbi su ti koji pokazuju više nasilja prema policiji", "Kada Srbi žele da naprave probleme, pronađu načine"

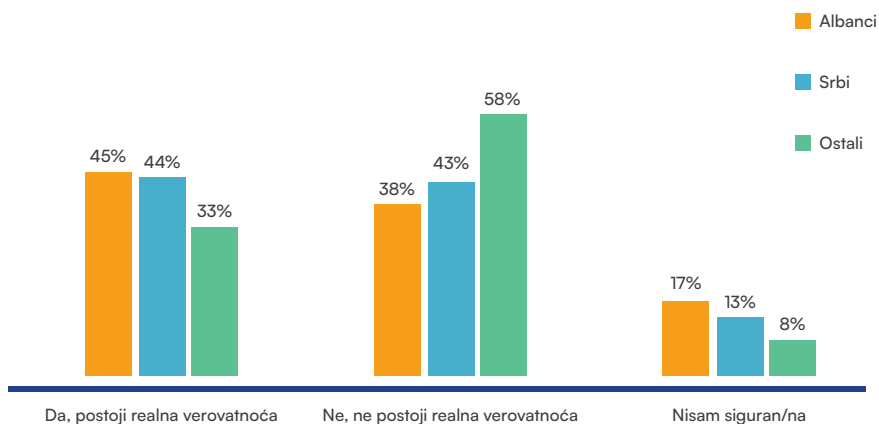
2. "Nedostatak poverenja", "Ne priznajem kosovsku policiju", "To stvara osećaj nesigurnosti", "Njihovo prisustvo povećava etničke tenzije", "Negativan stav", "Oni ne rade u skladu sa zakonom", "To izaziva nemire među ljudima jer su nelegitimni", "To unosi strah u zajednicu", "Srbi postaju još više besni", "Situacija je nedavno bila napeta", "Njihovo prisustvo je nelegitimno"

8. Da li smatrate da postoji verovatnoća da Vojska Srbije interveniše na Kosovu ukoliko ne bude poboljšanja u dijalogu?

Jedina dva pitanja u kojima etnička pripadnost nije značajno uticala na stavove ispitanika bile su u vezi sa potencijalnom intervencijom vojske Srbije i Kosovskih bezbednosnih snage (KBS). Rezultati ukazuju da značajan deo ispitanika ne smatra verovatnim intervenciju vojske Srbije u odsustvu napretka u dijalogu (61%), dok je 26 procenata ispitanika izjavilo da je ovo realna mogućnost.

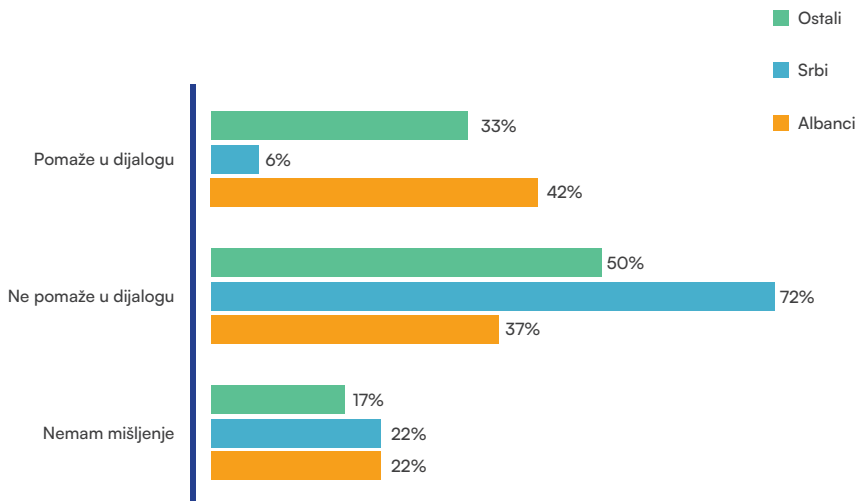
9. Da li smatrate da postoji verovatnoća da Kosovke bezbednosne snage (KBS) intervenišu na severu ukoliko ne bude poboljšanja u dijalogu?

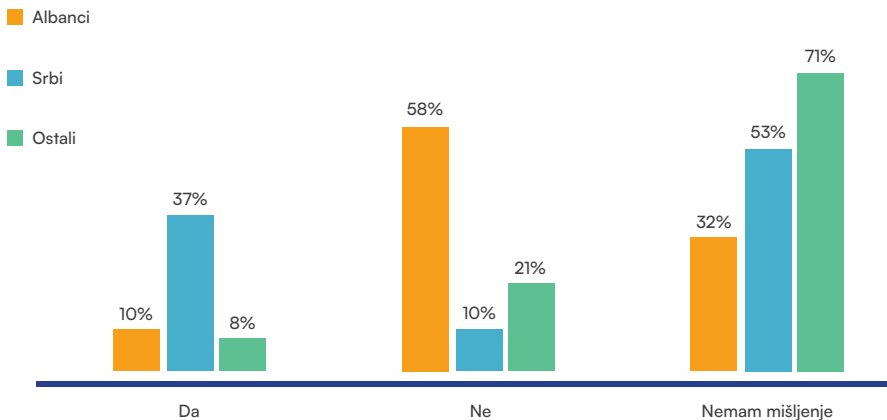
Podaci pokazuju nedostatak saglasnosti među ispitanicima, pri čemu značajan deo percipira stvarnu mogućnost intervencije Kosovske bezbednosne snage (KBS) u odsustvu napretka u dijalogu (44%), dok 41 procenat ispitanika veruje da nema stvarne mogućnosti za intervenciju KBS-a na severu.

10. Kako doživljavate ulogu Evropske unije (EU) u dijalogu između Beograda i Prištine?

Istraživanje je ispitivalo percepcije u vezi sa ulogom Evropske unije (EU) u dijalogu između Beograda i Prištine. Odgovori otkrivaju različite perspektive među različitim etničkim grupama. Među Albancima, 42% veruje da EU pomaže u dijalogu, dok 37% misli suprotno. Nasuprot tome, među Srbima, značajna većina (72%) smatra da EU ne pomaže u dijalogu, dok samo 6% ima pozitivan stav. Za druge etničke grupe, 33% doživljava EU kao korisnu, dok 50% veruje da ne doprinosi dijalogu.

11. Da li podržavate formiranje Zajednice srpskih opština (ZSO)

Pitali smo ispitanike o podršci formiranju Zajednice srpskih opština. Među Albancima, samo 10% je izrazilo podršku zajednici, dok je većina (58%) bila protiv. Nasuprot tome, među Srbima, 37% je podržavalo njeno formiranje, dok je 10% bilo protiv. Kad je reč o ispitanicima iz drugih etničkih grupa, podrška je bila minimalna (8%).

Građani su zamoljeni da detaljnije obrazlože svoju podršku formiranju Zajednici srpskih opština (ZSO).

Ispitanici koji podržavaju formiranje Zajednice srpskih opština (ZSO) istakli su različite razloge za svoje odobravanje. Oni veruju da bi ZSO donela stabilnost regionu, dala više moći srpskoj zajednici i poboljšala njihovu bezbednost. Takođe smatraju da bi olakšala život manjinama i pomogla poboljšanju odnosa između Beograda i Prištine. Pristalice vide ZSO kao način da se bolje samoupravlja, unapredi ekonomija i svima olakša život. U celini, veruju da bi ZSO zadovoljila potrebe zajednice i učinila region boljim.³

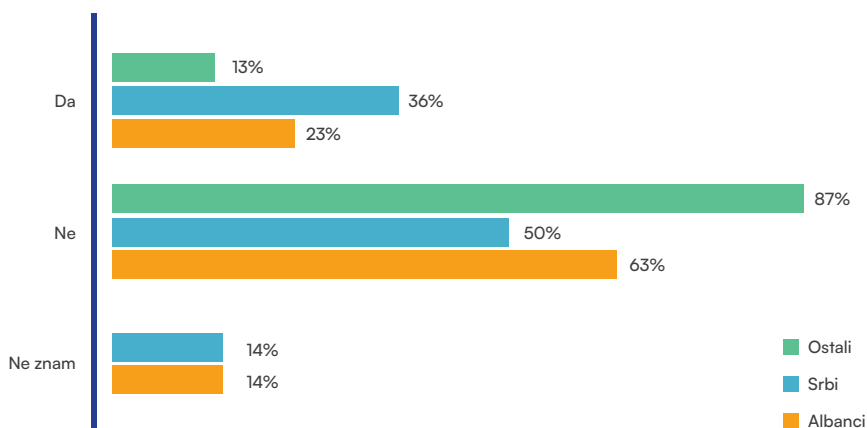
3. To će doneti stabilnost regionu", "Veća autonomija za srpsku zajednicu", "Povećanje bezbednosti za srpsku zajednicu", "Bolji život za manjine", "Stabilizacija odnosa između Beograda i Prištine", "Veća mogućnost samoupravljanja", "Doprineće ekonomskom razvoju", "Osiguraće veću nezavisnost u donošenju odluka", "Bolja situacija za građane", "Zbog mirnoće koju bi stvorio", "Zato što će odnosi između Beograda i Prištine biti formalizovani", "Zato što osigurava veću nezavisnost za srpsku zajednicu", "Osiguraće veću nezavisnost za srpsku zajednicu", "Doprineće razvoju urbanog i ruralnog planiranja", "Više saradnje, tolerancije", "Da olakša život građanima".

Ispitanici koji su protiv formiranja Zajednice srpskih opština (ZSO) izrazili su različite zabrinutosti, koje su obuhvaćene njihovim izjavama. Oni veruju da bi ZSO mogla biti štetna za Kosovo i ne vide potrebu za njenim uspostavljanjem. Neki se brinu da neće doneti nikakve značajne promene i da bi mogla ugroziti suverenitet države. Drugi tvrde da se protivi ustavu i zakonima Kosova i stvara odvojenu entitet unutar zemlje. Pored toga, kritičari strahuju da bi ZSO mogla predstavljati izazove za budućnost i dovesti do negativnih posledica. Neki izražavaju zabrinutost zbog potencijalne etničke prirode asocijacije. Štaviše, protivnici postavljaju pitanja o uticaju na situaciju Albanaca na Kosovu i riziku od njihovog odlaska. Takođe dovode u pitanje potrebu za srpskim opštinama, zagovarajući jednakopravnost i integraciju u okviru suverene države. U celini, ove izjave odražavaju strahovanja u vezi sa potencijalnim posledicama ZSO i njegovom kompatibilnošću sa postojećim pravnim okvirom i principima upravljanja na Kosovu. ⁴

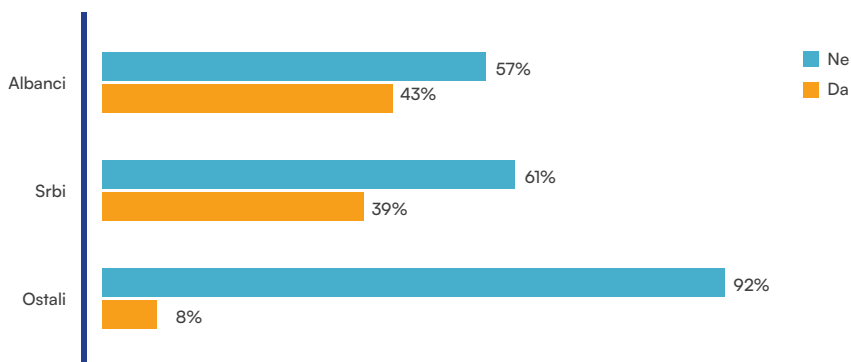
4. "To je štetno za Kosovo", "Ne podržavam to", "Nema potrebe", "Neće dovesti do promena", "Krši suverenitet države", "Bez izvršnih ovlašćenja", "Protiv je ustava i zakona Kosova", "Stvara Srbiju unutar Kosova", "Ne donosi nikakve promene", "Postavlja izazove za budućnost", "Bez odgovora", "Ne bi trebalo da postoji asocijacija", "Ne bi trebalo da postoje srpske opštine, samo kosovske opštine", "Već su dobili puno od nas", "Iako su odvojeni, ne podržavam ih", "Zato što pogoršava situaciju u Kosovu", "To je asocijacija zasnovana na etničkoj osnovi", "Biće kao u Preševu", "Negativne posledice za budućnost", "Nije potrebna asocijacija na Kosovu", "Nije logično", "Ništa konkretno ne donosi dobro", "Formiraće se srpske institucije i grupacije kako bi se suprotstavile Albancima", "Dolazi do bosniakizacije Kosova", "Situacija Albanaca se pogoršava i postoji rizik od njihovog odlaska", "Nema albanske zemlje za Srbe", "Nema drugog izbora", "Oni postaju jači ako se uspostavi asocijacija", "Uvek će tražiti još", "Da se uradi kao što je bilo pre", "Da bude kao bilo koji drugi grad", "Do neke mere", "Nemamo zemlju da damo", "Svi moramo da se integrišemo kako bismo imali jednaka prava", "Moramo biti suverena država i zakon mora da funkcioniše", "Ne bismo trebali to da dozvolimo", "Ne bi trebalo da budemo obavezani da ispunimo svačije želje"

12. Da li planirate da se odselite sa Kosova u skorijoj budućnosti?

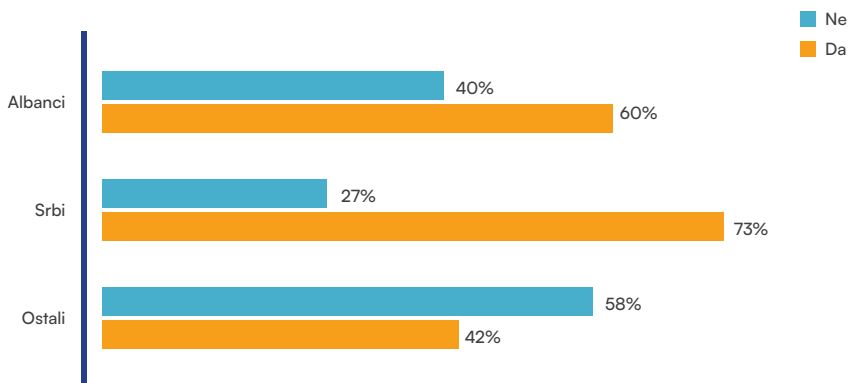
Anketa je istražila da li ispitanici nameravaju da se uskoro presele iz Kosova. Rezultati su pokazali različite namere među različitim etničkim grupama. Značajan deo ispitanika, 23% među Albancima i 36% među Srbima, izrazio je planove za odlazak, dok je 13% ispitanika iz drugih etničkih grupa podelilo isti stav. S druge strane, većina ispitanika, 63% među Albancima, 50% među Srbima i 88% među pripadnicima drugih etničkih grupa, izjavila je da nema nameru da napusti Kosovo. Manji procenat, 14% među Albancima, 14% među Srbima i nijedan među pripadnicima drugih etničkih grupa, izrazio je neizvesnost u vezi sa svojim budućim planovima.

13. Da li je član vase porodice napustio Kosovo u poslednjih godinu dana?

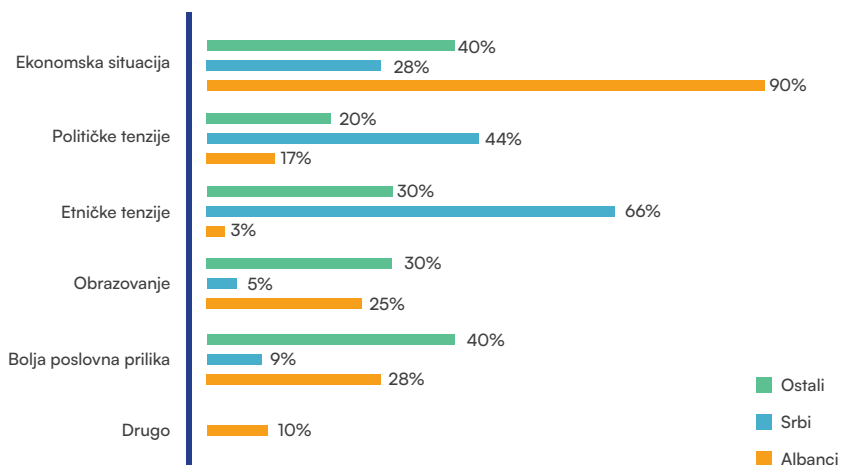
Anketa je istraživala da li su neki članovi porodice ispitanika napustili Kosovo u protekloj godini. Među ispitanicima, 43% Albanaca, 39% Srba i 8% pripadnika drugih etničkih grupa prijavilo je da je barem jedan član porodice otišao.

14. Da li je neko od vaših prijatelja napustio Kosovo u poslednjih godinu dana??

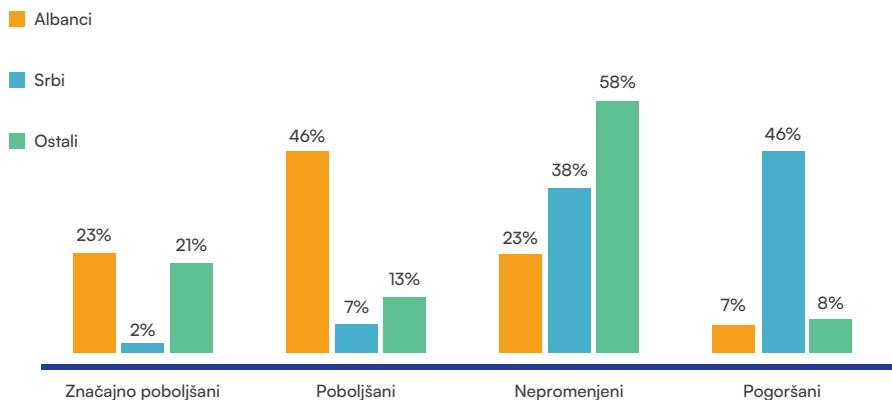
Anketa je istraživala da li ispitanici imaju prijatelje koji su se preselili iz Kosova u protekloj godini. Među ispitanicima, 60% Albanaca, 73% Srba i 42% pripadnika drugih etničkih grupa prijavilo je da je barem jedan prijatelj otišao.

15. Ukoliko da, šta mislite da je bio razlog za njihov odlazak sa Kosova?

Glavni razlozi migracija sa Kosova varirali su između Albanaca i Srba, sa приметnim razlikama u njihovim glavnim motivima. Za Albance, ekonomske prilike su se pojavile kao dominantni faktor, pri čemu je značajnih 90% navelo to kao glavni razlog migracije. Dodatno, obrazovanje i težnja za boljim poslovnim prilikama su istaknuti, sa 25% i 28%. Nasuprot tome, Srbi su identifikovali etničke tenzije kao glavni pokretač migracija, pri čemu je 66% to označilo kao glavni razlog. Političke tenzije su posebno važne za Srbe, pri čemu je 44% identifikovalo njih kao značajan faktor koji utiče na odluke o migraciji. Ekonomske prilike takođe su igrale ulogu, mada u manjoj meri u poređenju sa Albancima, pri čemu je 28% navelo to kao motiv.

16. Kako vidite međuetničke odnose na Kosovu za pet godina?

Pitali smo ispitanike kako vide stanje međuetničkih odnosa na Kosovu u narednih pet godina. Među Albancima, 23% je izrazilo uverenje da će odnosi biti znatno poboljšani u poređenju sa današnjim stanjem, dok je 46% predviđalo poboljšanje. Nasuprot tome, 7% je predvidelo pogoršanje odnosa. Među Srbima, samo 2% je izrazilo očekivanje da će odnosi biti znatno poboljšani, a 7% da će doći do poboljšanja; 46% izrazilo uverenje da će odnosi biti lošiji, a 7% smatra da će biti znatno lošiji. Među pripadnicima drugih etničkih grupa, 21% ispitanika očekuje znatno poboljšanje, dok je 13% anticipiralo poboljšanje.

Zaključak

Nalazi istraživanja ukazuju na ogromnu polarizaciju i suprotstavljene stavove pripadnika srpske i albanske zajednice, te na značaj medija u suzbijanju ovih pojava. Kroz pružanje pristupa informacijama i stavovima koji su možda suprotni trenutnim uverenjima ili percepcijama, mediji mogu doprineti razumevanju različitih položaja i perspektiva.

Pristup informacijama iz različitih izvora može pomoći ljudima da sagledaju kompleksnost problema i razumeju razloge koji određuju stavove, odnosno motivacije druge zajednice.

Ključno je da mediji budu objektivni, balansirani i da pružaju prostor za različite perspektive, umesto da podstiču polarizaciju ili favorizuju samo jednu stranu.

Imajući u vidu nisku percepciju bezbednosti i nedostatak poverenja prema policiji, važno je da Vlada Kosova preduzme korake ka reintegraciji srpske zajednice, sa posebnim naglaskom na policiju. Ovo može biti ključni korak u izgradnji poverenja između različitih etničkih grupa i jačanju bezbednosti za sve građane Kosova.

Jedan od ključnih aspekata ovog procesa je pokretanje dijaloga sa bivšim srpskim pripadnicima kosovske policije o mogućnosti njihovog povratka. Ovo bi moglo pružiti priliku za razmatranje prepreka i izazova koji su prisutni, kao i za identifikaciju potrebnih mera podrške i osiguranja njihove uspešne reintegracije.

Osim toga, važno je osigurati da srpska zajednica bude adekvatno zastupljena u policijskim strukturama, kako bi se osigurala njihova sigurnost i osećaj pripadnosti.

Nalazi istraživanja javnog mnjenja jasno ukazuju na ozbiljan problem odlaska stanovništva sa Kosova, pri čemu su primećene značajne razlike u glavnim motivima između albanske i srpske zajednice. Za Albance, ekonomske prilike se ističu kao dominantan faktor. Nasuprot tome, za Srbe su etničke i političke tenzije prepoznate kao glavni faktor koji utiče na odluke o migraciji.

Na osnovu ovih nalaza, preporučujemo svim relevantnim akterima da ozbiljno shvate problem migracije sa Kosova i posebno da razmotre različite motive koji podstiču migraciju albanske odnosno srpske zajednice. Za rešavanje ovog problema, neophodno je razviti ciljane intervencije koje će adresirati specifične potrebe i zabrinutosti obe zajednice, uključujući mere za poboljšanje ekonomskih prilika, smanjenje etničkih tenzija i unapređenje političke stabilnosti.

